

Tijd voor een nieuw maatschappelijk contract voor een duurzame ontwikkeling

Het ziet ernaar uit dat we op weg zijn naar een nieuwe federale regering. Nu begint het belangrijke werk om een regeerakkoord op te stellen. Iedereen hoopt dat dat een antwoord zal bieden op de diverse crisissen en de maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen. De internationale context is niet eenvoudig. Maar we moeten vooruitstrevende keuzes maken die ons land op het spoor zetten van een duurzame en rechtvaardige toekomst.

De westerse wereld, en zeker de Europese Unie, wordt nog steeds geconfronteerd met een diepgaande financiële crisis en bijkomende economische en sociale problemen. De huidige moeilijkheden kunnen zeker niet herleid worden tot enkele toevallig samenlopende conjuncturele incidenten. Zij leggen integendeel de systemische kwetsbare plekken van ons huidig maatschappijmodel bloot.

Er wordt daarom nu met veel aandacht uitgekeken naar de sociaal-economische en maatschappelijke keuzes die in het nieuwe federale regeerakkoord zullen gemaakt worden. Alleszins zal een coherente visie op de toekomst met een daarop afgestemd beleid nodig zijn nu nieuwe wegen moeten worden ingeslagen. Dit betekent dat de economische, ecologische, sociale en de Noord-Zuid-dimensie van het te voeren beleid tegelijk moeten worden bekeken. Elke beleidsoptie moet daaraan worden afgetoetst. Zo mogen wij niet de weg inslaan van gefractioneerde beslissingen die enkel oog hebben voor acute deelproblemen maar de samenhang uit het oog verliezen en elkaar zelfs kunnen tegenwerken. De onderlinge samenhang moet bekeken worden. Maar ook de consequenties over de grenzen van ruimte en tijd moeten in het oog worden gehouden. Wij moeten een bijdrage leveren aan een kansrijker leven voor de mensen van bij ons maar ook elders in de wereld en voor allen die na ons komen. Zulk beleid wordt 'duurzame ontwikkeling' genoemd. België heeft hiervoor bij wet een instrumentarium vastgelegd dat de regering moet respecteren.

Zo heeft het parlement beslist dat de regering een langetermijnvisie 2050 moet opmaken. Al tijdens de opmaak van het regeerakkoord moet in die context worden gewerkt. Hoe de toekomst er heel concreet uit zal zien, weten we niet. We weten echter wel dat een beleid van 'meer van hetzelfde' fout is. Er is een omslag nodig naar een coherentie tussen onze economische, ecologische en sociale doelstellingen.

Alleszins staan wij voor de uitdaging om onze economie op korte termijn diepgaand te vergroenen. Een groene economie is een term die ondertussen gemakkelijk door velen wordt gebruikt en zo misschien vrij leeg dreigt te worden. Daarom is het belangrijk goed te omschrijven wat ermee bedoeld wordt. Hierbij zijn twee belangrijke kenmerken cruciaal. Ten eerste moet het economisch beleid – in eigen land en daarbuiten – binnen de grenzen van de ecologische draagkracht gebracht worden. Een economie moet zeer efficiënt zijn in het vervullen van de materiële noden van de mensheid maar mag de draagkracht van de planeet niet aantasten en de middelen die ook de toekomstige generaties nodig zullen hebben, niet uitputten. Daarom moeten producten en productietechnieken die te zwaar wegen voor de draagkracht van onze planeet worden ontmoedigd. Dat houdt ook in dat we dringend werk moeten maken van een zeer doortastend grondstoffenbeleid. We moeten niet alleen snel en radicaal kiezen voor meer 'resource efficiency', we moeten er ook voor zorgen dat we echt minder hulpbronnen gaan gebruiken. Dit kan via doorgedreven ecodesign en nieuwe consumptiemodellen als bijvoorbeeld leasen in plaats van bezitten.

Belangrijke vernieuwingen in productie en consumptie zijn niet alleen nodig, zij bieden ook veel mogelijkheden. Ondernemingen kunnen werken aan nieuwe perspectieven om op een langdurige wijze de concurrentie aan te kunnen en rendabel te kunnen produceren. Daar moet veel aandacht

aan gegeven worden want zij zijn de bron van werkgelegenheid en zij moeten de duurzame producten en diensten leveren om de noden van de mensen te lenigen en welvaart te creëren. Het is bijzonder positief dat steeds meer leidinggevende persoonlijkheden in onze economische en sociale omgeving hiervoor pleiten en dit in eigen omgeving en op maatschappelijke fora verdedigen.

Ten tweede moet de transitie waar we voor staan rechtvaardig zijn en op een sociaal harmonische wijze gerealiseerd worden. Daarom is het essentieel dat de transitie gebeurt in een kader van sociale dialoog. Het is van belang dat onder meer door goede scholing en vorming, maar ook door sociale bescherming, alle werknemers mee op de trein van de groene economie kunnen stappen. Een maatschappij waar sociale vangnetten worden afgebouwd en waar de tegenstelling tussen rijk en arm toeneemt, is zeer conflictgevoelig en kan nooit een duurzame maatschappij zijn. Een duurzaam beleid streeft naar harmonie en niet naar conflict.

Een rechtvaardige transitie heeft ook een Noord-Zuid-dimensie. Zo is het fout om (letterlijk) grote delen van andere continenten in te palmen voor ongecontroleerde winning van grondstoffen of het onbezonnen telen van granen voor onze voedselbehoeften of voor biobrandstoffen. Op die manier lopen wij grote ecologische gevaren en ontnemen we het Zuiden de kans op een rechtvaardige toekomst.

Natuurlijk kan België, of het federale niveau, dit alles niet alleen aanpakken. Wij hopen dan ook dat het federale regeerakkoord een aanzet zal bevatten voor een versterkte inhoudelijke samenwerking tussen de federale en regionale overheden van dit land, niet in een geest van concurrentie of opbod, maar wel gericht op samenwerking. Wij kijken evenzeer uit naar de manier waarop ons land zich zal engageren in de beleidsprocessen die op Europees niveau worden opgestart, vooral in het kader van EU2020. En daarin kan België ook zelf keuzes maken. In een aantal opzichten is het Europees kader immers niet sterk genoeg. Zo komt de sociale dimensie onvoldoende aan bod en worden te veel concrete keuzes, onder meer op het vlak van resource efficiency, doorgeschoven naar de lidstaten. Daardoor is een beleid *as usual* bijna onvermijdelijk.

Het concept duurzame ontwikkeling moet het overheersend concept worden in ons maatschappelijk denken en doen. Dit is relatief nieuw. Het werd voor het eerst echt op de kaart gezet tijdens de grote conferentie van Rio in 1992. In juni 2012 komt er opnieuw een wereldconferentie over duurzame ontwikkeling in Rio. Daar zal blijken of de wereldgemeenschap iets heeft geleerd sinds toen, en vooral of men bereid is een omvattend antwoord te geven op alle crisissen waarmee we nu worden geconfronteerd. Ze hangen namelijk samen, en kunnen niet afzonderlijk worden opgelost. De juiste keuzes maken, dat is wat we aan onze kinderen en kleinkinderen verplicht zijn. We hopen dat de nieuwe federale regering vanuit dat perspectief een ambitieus en hoopvol project op de sporen kan zetten.

Deze bijdrage is geschreven vanuit mijn ervaring als voorzitter van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling maar het is wel een persoonlijk standpunt.

Theo Rombouts, voorzitter FRDO